

- привабливість міста як центру освіти, культури, туризму;
- розвинена інституційна структура адміністративних установ державного та регіонального рівня;
- центри торгівлі;
- політична стабільність у державі.

Ці чинники так само впливають на відчуття свободи в місті, можливості його самореалізації. А якщо ж у місті всі ці процеси відбуваються з точністю до навпаки, то складно відчутти це вільне повітря зі зв'язаними руками і закритим ротом. «Повітря міста робить людину вільною». Кожна людина по-різному може трактувати цей вислів: для когось це багатвікова історія і культура, для інших – незалежність своєї думки від оточуючих, а для інших – це великі можливості, реалізація свого потенціалу в тій чи іншій сфері, можливість досягти чогось більшого, стати незалежною людиною.

Список використаних джерел:

1. Ж.-П. Сартр. Екзистенціалізм – это гуманізм / Сумерки богів. М.: Политиздат. 1989. С. 319–344.
2. Ортега-и-Гассет Х. Избранные труды / Сост., предисл. и общ. ред. А. М. Руткевича. М.: Весь мир, 1997. 700 с.

ОСОБЛИВОСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

О. П. КОЮДА, канд. екон. наук, доцент,
Д. В. ЖЕЛЕЗНЯК, студентка
*Харківський національний університет міського
господарства імені О. М. Бекетова*
61002 Україна, м. Харків, вул. Маршала Бажанова, 17
ak1261968@gmail.com

Складність реформування державного управління регіональним розвитком полягає у необхідності дотримання системності, комплексності, врахування всіх аспектів цього процесу, оскільки кожна з його складових відіграє важливу роль у реалізації стратегічних завдань нової державної регіональної політики. Серед складових реформування системи державного управління регіональним розвитком слід визначити: удосконалення інституційно-правового забезпечення державного управління регіональним розвитком; формування стратегічних пріоритетів розвитку регіонів (у т.ч. шляхом розробки та прийняття Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 року; впровадження індикативного планування (прогнозування регіонального розвитку тощо); координацію державної регіональної політики; впровадження дієвого інформаційного забезпечення, регулярного моніторингу всіх сфер регіонального розвитку (як основи для

розробки та прийняття обґрунтованих державно-управлінських рішень); організацію державного контролю за виконанням рішень у сфері державного управління регіональним розвитком в Україні.

Головним завданням державного управління регіональним розвитком стає «розблокування» регіонального (місцевого) розвитку, усунення перешкод, що виникли з об'єктивних чи суб'єктивних причин та заважають стабільному регіональному розвитку (та країни в цілому). Враховуючи складну ієрархічність регіональної політики та системи державного управління регіональним розвитком, необхідно визначити складові цього процесу, що дозволить відійти від виключно «точкових» питань аналізу впливу держави на функціонування та розвиток регіональних комплексів та представити всі складові системного висвітлення ролі держави у забезпеченні управління регіональним розвитком в умовах ринку.

Невід'ємними складовими системи державного управління регіональним розвитком слід визнати:

- розробку та прийняття правових норм регіонального розвитку (інституційно-правове забезпечення функціонування системи державного управління регіональним розвитком);

- визначення стратегічних пріоритетів довгострокового розвитку регіонів.

- стратегій регіонального розвитку, індикативного планування (прогнозування), (у т.ч. – визначення місця та ролі регіону у розбудові національної економіки);

- координацію державної регіональної політики, що передбачає чіткий розподіл повноважень, усунення дублювання в процесі прийняття управлінських рішень у сфері регіонального розвитку (зокрема, йдеться про необхідність створення та налагодження ефективної діяльності Координаційної ради регіонального розвитку – державного інституту, який дозволить узгодити базові пріоритети та основні завдання державної регіональної політики, сприятиме оптимізації процесів фінансового забезпечення її реалізації тощо);

- здійснення регулярного моніторингу всіх сфер регіонального розвитку (у т.ч. йдеться про вибіркове статистичне обстеження окремих сфер місцевого (регіонального) розвитку, налагодження інформаційного забезпечення – як основи для поточного управління, прийняття обґрунтованих державно-управлінських рішень у сфері реалізації державної регіональної політики);

- державне регулювання регіонального розвитку (насамперед це стосується досягнення збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів, у т.ч. з урахуванням галузевого, секторального підходу, регулювання ринку праці тощо. На регіональному рівні такі заходи найчастіше втілюються за допомогою галузевої (секторальної) політики (промислової, аграрної, транспортної, політики зайнятості та доходів тощо);

- державний контроль за виконанням рішень системи державного управління регіональним розвитком; врахування змін, що спостерігаються на

регіональному рівні в процесі розробки та впровадження державної соціально-економічної політики в цілому.

У період виходу з кризи та посткризовий період для системи державного управління регіональним розвитком в Україні пріоритетного значення набувають стимулювання інноваційних напрямків розвитку регіону з урахуванням наявного на місцевому рівні ресурсного потенціалу; орієнтація на комплексний розвиток внутрішнього (локального регіонального та загальнонаціонального) ринку, стимулювання міжрегіональної кооперації та інтеграції; пошук «точок зростання» на регіональному рівні, задіяння дієвих інструментів їх розкриття та стимулювання саморозвитку регіональних соціально-економічних систем (комплексів). Основними теоріями, що досліджували проблематику державного управління регіональним розвитком на різних етапах, були: меркантилізм, класична та неокласична теорія, посткейнсіанська теорія, теорія незбалансованого розвитку, суспільні теорії регіоналізму, технологічні теорії, інституціоналізм. Зазначені теорії слугували методологічною основою для парадигм «міжрегіонального перерозподілу», «полюсів зростання», «реструктуризації регіонів», «нового регіоналізму» («регіонального саморозвитку»). Класичні та неокласичні теорії відігравали значну роль на певних етапах державного управління регіональним розвитком у ХХ ст., в сучасних умовах їх значення зростає у зв'язку з появою нових (ринкових за своєю природою) інструментів активізації регіонального розвитку, наприклад, маркетингових підходів у регіональному управлінні. Для багатьох регіонів країн світу потенціал використання технологічних теорій в державному управлінні регіональним розвитком залишається надзвичайно високим. Це зумовлено необхідністю визначення галузей-«локомотивів» і їх подальшої підтримки з боку держави з метою прискореного соціально-економічного розвитку в регіонах. Суспільні теорії набувають актуалізації і можуть бути використаними в державному управлінні процесами децентралізації влади, які активно запроваджуються в Україні за зразком кращих європейських практик. Інституціональні теорії на сьогодні набувають все більшої актуальності в умовах зростання впливу політичних, культурних, релігійних та інших чинників на розвиток окремих регіонів.

Сучасна державна регіональна політика України більшою мірою ґрунтується на парадигмі «регіонального саморозвитку», разом з тим використовуються посткейнсіанська теорія і теорія незбалансованого регіонального розвитку, що створюють підґрунтя для парадигми «міжрегіонального перерозподілу». Парадигма «регіонального саморозвитку» корелює з загальною тенденцією розвитку методології державного управління, а саме переходу від патерналістської до ліберальної парадигми та відповідає потребі в інноваційній та практичній парадигмах. Сучасні уявлення про державне управління регіональним розвитком знаходяться в проблемному полі постмодерної парадигми державного управління, що зосереджує увагу на розвитку складних систем та управлінні ними, проблемах міжсистемної взаємодії та глобального управління.

В роботі доведено, що аналіз понятійно-категоріального апарату сфери державного управління регіональним розвитком довів надзвичайну складність категорії «регіон», яку не можна розглядати лише у вузьких межах географічного, соціально-економічного, управлінського напрямів. Взаємодоповненість і комплементарність наукових підходів до визначення цієї категорії спонукає до необхідності залучення більш складного загальнонаукового, міждисциплінарного інструментарію, перш за все – діалектичних законів пізнання явищ. Слід розглядати категорію «регіон» з використанням парних категорій змісту і форми. Порівняльний аналіз визначень регіону дає підстави стверджувати, що у таких, де здійснена спроба визначити зміст регіону, превалює системний підхід. До того ж, простежується тенденція, що виявляється в «тяжінні» до географічного напрямку визначення терміну «регіон» науковцями в ХХ ст., і до системного підходу – відповідно у ХХІ ст. Так, в узагальненому вигляді зміст регіону постає системою, що являє собою комплекс усіх її підсистем та елементів; сукупність процесів, відносин і зв'язків між ними (внутрішні взаємодії); стійкі зв'язки, з яких виникають закономірності, закони і тенденції розвитку; зовнішні взаємодії і впливи на систему. Зміст регіону в конкретизованому вигляді визначено як складне утворення самодостатніх складових – економічної, екологічної (природної), соціально-гуманітарної, культурно-духовної, політико-ідеологічної, управлінської, що характеризується їх діалектичною внутрішньою взаємодією, знаходиться під постійним впливом зовнішнього середовища, має стійкі зв'язки, які й зумовлюють закономірності, закони і тенденції його розвитку.

Так як форма регіону (як системи) є багатоаспектною категорією, то вона виступає як внутрішня організація системи, тобто як її внутрішня упорядкованість, узгодженість взаємодії між підсистемами відповідно до структури всієї системи, як діяльність щодо налагодження цих зв'язків, координації з боку відповідних органів, інститутів (у тому числі, держави); як структура системи (як її конкретизація); як зовнішня організація системи, зовнішній прояв її змісту.

Список використаних джерел:

1. Білик Р. Р. Завдання удосконалення інституційно-правового забезпечення регіональної політики в Україні: / Р. Білик// Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2014. – № 4. – С. 40-45.

2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF#Text>